

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 26.02.2020
(протокол №5)

Силабус
навчальної дисципліни
Стилістика української мови
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма Середня освіта (українська мова і література). Практична психологія
Спеціальність 014 Середня освіта
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти бакалаврський

Викладач	Пирогова Кристина Михайлівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/pyrogova-krystyna-myhajlivna/
Контактний тел.	0977266742
Е-mail викладача:	kristinapirogoва5@gmail.com
Графік консультацій	Вівторок 12.00-13.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
4/120	20	20	30	залік
4/120	10	10	100	залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: стилістика, функціональний стиль, стилістема (стилістичні засоби), тропи, стилістичні фігури, фоностилістика, лексична стилістика, стилістична морфологія, стилістичний синтаксис.

Мета та предмет курсу: навчити майбутніх фахівців аналізувати трансформацію стилів у різних сферах комунікації. Особлива увага приділяється практичному складнику: вмінню розрізнати стилістичне забарвлення мовних одиниць, доцільно обирати виражальні засоби згідно з контекстом та критично оцінювати потенціал мовного інструментарію.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ЗК 2. Здатність до особистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціально компетентність).	РН 2. Вимоги до результатів навчання за державними стандартами освіти, типовими освітніми програмами з української мови. Ґрунтовні знання освітньої галузі/навчального предмета (інтегрованого курсу) і можливостей її/його інтеграції з іншими освітніми галузями/навчальними предметами (інтегрованими курсами).
ЗК 3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).	РН 3. Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів і рівнів сформованості їхніх компетентностей з української мови. РН 4. Види інтеграції в навчанні, підходи до інтегрованого навчання учнів української мови. Форми, методи та засоби навчання, виховання й розвитку учнів різних вікових груп засобами української мови.

Зміст курсу:

Тема 1. Вступ. Стилїстика української мови як лїнгвїстична наука і навчальна дисциплїна. Вступ. Стилїстика як наука й навчальна дисциплїна, що має свїй предмет, проблематику, методикy, систему понять і конкретні завдання. Стилї: стилї мови і стилї мовлення, мовленнєва системність функціонального стилю, стилїстична норма, стилїстема (стилїстичні засоби), стилїстичні прийоми. Історичний характер стилю, співвідношення інтернаціонального і національного у стилї

Тема 2. Характеристика функціональних стилїв української лїтературної мови. Історичний розвиток стилїв української лїтературної мови. Багатство стилїв сучасної української лїтературної мови в усній і писемній її формах. Стилї експресивні (високий, низький, середній), функціональні, індивідуальні. Характеристика функціональних стилїв: публіцистичний, розмовний, науковий, офіційно-діловий, художній, конфесійний, епістолярний.

Тема 3. Стилїстичні засоби української лїтературної мови. Фоностилїстика. Експресивні можливості звуків української мови. Евфонія. Евфонїчне чергування голосних. Звукосимволїзм. Ономатоїї. Звукові повтори (анафора, епіфора, алїтерація, асонанс, дисонанс) і їх стилїстичне використання. Приклади з української художньої лїтератури, які ілюструють алїтерацію, ономатоїїю.

Тема 4. Лексична стилїстика. Стилїстичне навантаження слова і стилїстично-функціональна диференціяція лексичного складу української мови. Стилїстично нейтральна і стилїстично забарвлена лексика. Емоційно забарвлена лексика і функціонально забарвлена лексика. Архаїзми. Історизми. Старослов'янїзми. Неологїзми. Терміни. Професіоналізми. Запозичення. Дїалектизми. Арготизми і жаргонїзми. Просторїччя. Місце і стилїстична роль названих одиниць у мовних стилях. Лексична синонімія – основне джерело засобів словесної образності, стилїстичної виразності. Лексична антонїмія – основа для творення стилїстичних фігур контрастів, антитез, оксюморонів. Омонїми як матеріал для версифікацій і каламбурів. Стилїстика фразеологічних одиниць. Стилїстична класифікація фразеологїзмів: книжні, фольклорні, розмовно-побутові. Синонімічні фразеологїзми.

Тема 5. Стилїстичні засоби словотвору. Стилїстичне використання іменників, прикметників, дієслів, яким суфікси, префікси надають емоційно-експресивного забарвлення. Стилїстичні можливості інших видів словотвору (основоскладання, аббревіація, переосмислення тощо).

Тема 6. Стилїстична морфологія. Стилїстичні можливості граматичних форм часу, способу, особи, виду, стану дієслів. Стилїстичне використання якісних, відносних, присвійних прикметників, повних і коротких форм. Прикметник – епітет. Стилїстичні можливості категорій роду, числа і відмінка іменників. Стилїстичні опозиції варіантних форм відмінків. Стилїстичні функції займенників. Участь прийменників, сполучників, часток у творенні стилїстичних фігур.

Тема 7. Стилїстичний синтаксис. Стилїстичні можливості двоскладного речення (головних, другорядних членів речення і засобів зв'язку між ними). Стилїстичні функції модальних різновидів речень (питальних, розповідних, спонукальних, стверджувальних, заперечних, окличних). Стилїстичні функції односкладних та неповних речень. Стилїстичні можливості складних (складносурядних, складнопідрядних та безсполучникових речень. Стилїстична основа ускладнених речень. Стилїстичні функції прямої, невластне прямої мови, авторського введення. Порядок слів як стилїзова ознака мовлення.

Тема 8. Тропи і стилїстичні фігури. Тропи. Вчення про тропи і фігури. Класифікація тропів. Метафора. Метонїмія. Синекдоха. Парономазія. Епітет, види епітетів. Порівняння. Персонїфікація. Алегорія. Іронія. Фїгури. Класифікація фігур. Повтор, анафора, епіфора, амплїфікація, асиндетон, полісиндетон, еліпс, період, паралелїзм, парафраза, тавтологія, градація, умовчання.

Методи навчання: Лекція: інформаційна, проблемна, з елементами бесїди, з розбором конкретних ситуацій. Практичні: вправи різних типів, ситуативне моделювання. Репродуктивні: відтворення, бесїда. Проблемно-пошукові: самостійна робота, узагальнення,

розв'язання проблемних завдань, аргументування рішень. Методи за логікою руху змісту навчального матеріалу: аналіз, узагальнення, систематизація. Методи стимулювання та мотивації навчання: дискусії (пізнавальні, навчальні), вирішення конкретних ситуацій.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): Відвідування занять обов'язкове, оскільки курс зорієнтовано на максимальне набуття практичного досвіду. Передбачається, що студенти будуть під час занять виконувати практичні завдання та захищати власні практичні проекти.

Завдання мають бути виконані під час практичних занять. Пропуски можливі лише з поважної причини. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це *плагіат*. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтесь з викладачем. До студентів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи.

Політика використання штучного інтелекту визначається положенням БДПУ (https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczeni_berdyanskogo.pdf), зокрема при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов, забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів, забороняється використовувати в контрольованому середовищі під час проведення екзамену.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: Будь ласка, вимкніть на беззвучний режим свої мобільні телефони та не користуйтеся ними під час занять. Мобільні телефони відволікають викладача та ваших колег. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем).

Система оцінювання та вимоги:

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Лекційні заняття (конспект, творчі завдання)	10	
Практичні заняття	50	
Самостійна робота	10	
Підсумковий контроль		
Екзамен	30	

Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Лекція 1	0,4	0,6	0,8	1
Лекція 2	0,4	0,6	0,8	1
Лекція 3	0,4	0,6	0,8	1
Лекція 4	0,4	0,6	0,8	1

Лекція 5	0,4	0,6	0,8	1
Лекція 6	0,4	0,6	0,8	1
Лекція 7	0,4	0,6	0,8	1
Лекція 8	0,4	0,6	0,8	1
Лекція 9	0,4	0,6	0,8	1
Лекція 10	0,4	0,6	0,8	1
всього	4	6	8	10
Практичне заняття 1	2	3	4	5
Практичне заняття 2	2	3	4	5
Практичне заняття 3	2	3	4	5
Практичне заняття 4	2	3	4	5
Практичне заняття 5	2	3	4	5
Практичне заняття 6	2	3	4	5
Практичне заняття 7	2	3	4	5
Практичне заняття 8	2	3	4	5
Практичне заняття 9	2	3	4	5
Практичне заняття 10	2	3	4	5
Всього	20	30	40	50
Максимальна кількість набраних балів	24	36	48	60

Таблиця 3. Шкала оцінювання поточного та підсумкового контролю

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Узагальнені критерії оцінювання:

- «A», 90–100 балів – здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, уміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, уміє використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, аргументує відповіді, самостійно розкриває власні переконливо обдарування й нахили;

«B», 78–89 балів – здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи й задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

«C», 65–77 балів – здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, у цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

«D», 58–64 бали – здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; із допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

«Е», 50–57 бали – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей здобувача відповідає мінімальним критеріям);

«FX», 35–49 балів – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу (до 20 %);

«F», 1–34 бали – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання й відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Дудик П. С. Стилїстика української мови: навч. посїб. Київ: Видавничий центр “Академія”, 2005. 368 с.
2. Кравець Л. В. Стилїстика української мови: практикум. Київ : Вища школа, 2004. 200 с.
3. Кравець Л., Барань Є. Стилїстика української мови : навч.-метод. посїбник. ЗУІ ім. Ф.Ракоці II – ТОВ «РІК-У» Берегове–Ужгород, 2022. 150 с.
4. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підручник. Київ: Вища шк., 2003. 462 с.
5. Основні лїнгвостилїстичні поняття і категорїї (словник-довїдник філолога) [Електронний ресурс] / укладач І. І. Коломїєць. Умань: ВПЦ «Вїзавї», 2015. 202 с. URL: http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/3335/1/Slovyk-dovidnyk_zi_stylistyky.pdf.
6. Пономарїв О. Д. Стилїстика сучасної української мови. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2000. 248 с.
7. Стилїстика української мови (Теоретичні основи стилїстики. Художньо-виразові засоби мовлення): навч.-метод. посїб. для студентів-філологів закладів вищої освіти / уклад. І. І. Коломїєць. Умань: Вїзавї, 2019. 240 с.
8. Стилїстика української мови: навч.-метод. посїб. / упорядн: А. С. Попович, Л. М. Марчук; за ред. А. С. Попович. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. 172 с.

Допомїжна лїтература

1. Арешенков Ю. “Стилї” як категорїальне поняття стилїстичної науки. Науковий вїсник Чернів. ун-ту. Чернівці: Рута, 2001. Вип. 117/118: Слов'ян. філологія. С. 3–10.
2. Бакум З., Бойко Л. Елементи фоностилїстики на уроках словесності. Українська мова і лїтература в школі. 2006. №2. С. 2–4.
3. Бакум З., Бойко Л. Лїнгвїстичний аналіз художнього тексту в навчанні української мови: фонетико-стилїстичний аспект. Українська мова і лїтература в школі. 2012. №7–8. С. 25–
4. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика: семантичний, лексикографїчний і функціональний аспекти: монографїя. Ніжин: ТОВ Аспект-Полїграф, 2005. 552 с.
5. Голубовська І. В. Практична стилїстика української мови : Навчально-методичний посїбник для самостїйної роботи студентів нефїлологічних спеціальностей. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2010. 124 с.

6. Денисова С. П. Стилістика газетно-журнального тексту: тексти лекцій. Київ: КиМУ, 2004. 53 с.
7. Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Українська поетика. Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 2008. 488 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>.
2. Сайт бібліотеки Бердянського державного педагогічного університету
URL: <https://library.bdpu.org.ua/>
3. Словник фразеологізмів URL: <https://archive.org/details/slov557/mode/2up>
4. Український стилістичний словник URL:
<https://archive.org/details/stylistychnyi/stylist-1978/page/15/mode/2up>